

Ali se transmituje pravica dednega nasledstva „*ab intestato*“ umršega nezakonskega otroka na zapadlostni erar?

(Konec.)

Sedaj pa hočemo razmišljavati zavrnitvene razloge, kolikor se tičejo razsodbe o stvari sami.

Res je nedvomno, da po našem občnem državljskem zakoniku nihče ne more *ipso jure* postati dedni naslednik, nego je potreba, da se delát prijavljuje za dednega naslednika, in da je delátu, dokler se ni prijavil, pravno le mogoče, da postane dedič. Kadar delátu pripade dedščina, dobi le pravico do dednega nasledstva. Ker je Oton W. umrl za svojo *ab intestato* umršo materjo Marijo W., ne da bi bil prijavljen za dediča, zato je njegova s smrtjo Marije W. pripadla mu pravica do zakonitega nasledstva v zapuščino njegove matere postala del njegove zapuščine. Argumentuje se nadalje, da je pravica do dednega nasledstva Otona W. minila ž njegovo smrtjo, ker da je ta pravica po § 537. obč. drž. zak. prenosna **samo** na njegove dedne naslednike, — da je Oton W. umrl brez njih, — zapadlostnega erarja pa ni da bi smatrali za dediča.

Ta argumentacija pa ni prava.

Po § 537. obč. drž. zak. prehaja pravica do dednega nasledstva kakor druge prostodedne pravice na dedne naslednike, ako ni prestala vsled odpovedbe ali pa na kak drug način. Dedno nasledstvo je torej prostodedna pravica in more prestat le s prigodki, iz katerih se po zakonu snuje prestanek takih pravic. Gotovo je torej, da dedno nasledstvo ni nikaka strogo

osebna (osebe se držeča) pravica, t. j. pravica, katerà mine s smrtjo upravičenčevo. To je popolnoma razvidno iz besedi § 537. obč. drž. zak. in § 1448. cit.

Če se torej trdi, da je pravica do dednega nasledstva Otona W. prestala ž njegovo smrtjo, ker ni zapustil dedičev, vprašujemo: na kaj pa se opira ta prestanek? Na smrt nikakor ne, ker nasprotujejo temu navedena določila zakona. Če pa Oton W. ni zapustil nikakih dedičev, ni to nikak prigodek, iz kakeršnih se po zakonu snuje prestanek pravice do dednega nasledstva.

Jasno je torej, da mora pravica do dednega nasledstva preiti na koga, in ker velja o tej pravici isto, kar o drugih prostodednih pravicah, zato mora *in concreto* pravica do dednega nasledstva preiti na tistega, na katerega prehajajo druge prostodedne pravice. Le-te prehajajo po § 537. obč. drž. zak. na dediče delátove, ako pa jih ni, po § 760. obč. drž. zak. na državni zaklad. Ali pa so morda tirjatvene in lastninske pravice Otona W. preminile ž njegovo smrtjo? Nikakor ne!

S tem je dokazano, da pravice dednega nasledstva „kakor druge prostodedne pravice“ § 537 cit., kadar ni dedičev, pripadejo zapadlostnemu erarju. S tem pa je tudi pravno stališče zapadlostnega erarja nasproti zapadlostni zapuščini določeno. Ako prehaja pravica do dednega nasledstva ter vse druge prostodedne pravice po § 537. obč. drž. zak. na dediče in ako jih ni, po § 760. cit. na državni zaklad, in ako dedič, oziroma državni zaklad, vstopi v vsekoliike (Totalität) pravne razmere zapustnikove ter predočuje dedni naslednik, oziroma državni zaklad, zapustnika, tako da ga je smatrati kakor za isto osebo (§ 547. obč. drž. zak.), onda pravno stališče državnega zaklada nasproti zapadlostni zapuščini ne more biti drugačno, nego je dedičevo nasproti zapuščini. Stališče državnega zaklada je v tem slučaju nalik (analogno) dedičevemu. (Glej tudi: Unger, Erbrecht str. 383 in nasl.)

Da je občni državljanski zakon tudi v formalnem oziru vzprejel zagovarjani nazor, izvira uže iz tega, da razpravlja zapadlostno pravico državnega zaklada v poglavji o zakonitem dednem nasledstvu.

Naposled naj še opomnimo, da bi dosledna izvedba v navedeni razsodbi izraženega načela, da je pravica do dednega nasledstva prenosna samo na dediče delátove, popolnoma na-

sprotovala določbi §. 1278. obč. drž. zak., po kateri kupec pripadle, pa če tudi še ne nastopljene zapuščine, vstopi v vse pravice dedičeve, kolikor niso strogo osebne (§. 1448. cit.) In dalje, ali naj obstanek pravice do dednega nasledstva zavisi od samih slučajnosti, n. pr. od tega, da se hitro opravljajo sodni posli, da se brzo postavi varuh in potem primora priglasiti dediča?

S tem menimo, da smo dokazali, da je pravica do dednega nasledstva prenosna tudi na zapadlostni erar, in da se ta lahko z uspehom poganja za njo.

Zlasti pričajo materialni razlogi, s katerimi smo podprli svoje mnenje, tudi za aktivno legitimacijo zapadlostnega erarja v razpravljanem slučaju.

Da veljajo v našem zakonodavstvu za zapadlostni erar, če hoče pridobiti zapadlo zapuščino, druga načela, nego za dednega naslednika, če hoče pridobiti zapuščino, važno je samo za formalno pravo, materialnih pravnih načel pa se ne dotika.

E.

V kakem razmerji je določba § 1432. obč. drž. zak. z zakonom z dne 25. julija 1871. l., št. 76. drž. zak.?

Zakon z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak., določuje, da je veljavnost v zakonu navedenih pogodeb, ki jih sklepajo zakonski med seboj, veljavnost pobótnice glede priženila in veljavnost listin o pogodbah, ki jih sklepajo slepci, glušci in mutci samosebno, odvisna od notarskega zapisa, ki ga je napraviti.

Državljanski zakonik pa velj v § 1432., da se plačilo ne more tirjati nazaj, ako kdo plača dolg, ki je le zaradi nedostatne oblike neveljaven.

Rešiti pa je vprašanje, kaki posledki nastanejo, ako se v zakonu z dne 21. julija 1871, št. 76. drž. zak., imenovana pogodba ali pravno dejanje ne zabeleži v notarski zapis. Ima li plačnik pravico tirjati nazaj plačani ali dani denar?

Temu v vsakdanjem življenji znamenitemu vprašanju naj služi naslednje preiskavanje.

V obče moramo zanikavati, da bi določilo § 1432. obč. drž. zak. kako vplivalo na one v zakonu z dne 25. julija 1871 navedene slučaje.

Podloga tej trditvi izvira najprvo že iz tega, da se ne prične tožba, če se denar ali blago zaradi tega tirja nazaj, ker je pravno dejanje vsled pomankljivosti vnanje oblike, ki jo zakon zahteva, neveljavno, — po smislu § 1431. obč. drž. zak. zaradi plačanega nedolga (*condictio indebiti*), ampak po smislu § 1435. obč. drž. zak., ker je minil pravni razlog za obdržanje plačanega zneska (*condictio sine causa*). Le-tó tožbo je namreč začeti, če je bilo pravno dejanje samo ob sebi uže začetkoma neveljavno, tako, da ni zaveza nikdar nastopila. N. pr. če nima pogodba resne privolitve (§ 869. obč. drž. zak.); — če manka pogodbi predmeta, bodisi ker izpolnitev ni mogoča, ali ker po zakonu ni pripuščena (§ 878. cit.); — če je pogodba v zakonu omenjena kot neveljavna (§ 879. cit.); — če pri kupni pogodbi ni cena v gotovem denarji (§ 1054. obč. drž. zak.). In tem slučaju moramo prišteti tudi slučaj, če pogodba ali pravno dejanje zaradi pomankljivosti, snujoče se iz zakona, uže začetkoma ni bilo veljavno.

Pri takih, bodisi bistveno bodisi po vnanjosti neveljavnih pravnih dejanjih je pa tirjatev upravičena, da se vrne, kar se je plačalo ali dalo.

Sicer pa morejo stranke dvostranih pogodeb, če nedostaje pogodbi privoljenja, ali če je ni moči izpolniti (§§ 577., 878., 1431. in 1435. obč. drž. zak.), s tožbo zahtevati, da se dano vrne, in sicer tudi za slučaj, če pogodnik ne pozna zakonite zahteve, da je notarski zabeležiti pravno dejanje, in za slučaj, če je pogodnik plačal, oziroma dal ali storil, zavedajoč se neveljavnosti, ki izvira iz nedostatne, zakonu protivne vnanjosti.

Pogodnik v drugem slučaju ni izpolnil svoje zaveze z namenom, da bi podaril kaj (*donandi causa*), ampak s pogojem, da tudi nasprotnik izpolni svojo zavezo. Izpolnjeno (plačano, storjeno) se kaže torej, ker pravno dejanje ne velja, brez vzroka v premoženji drugega pogodnika in se more po smislu § 1435. obč. drž. zak. s tožbo tirjati nazaj.

Upravičen pa je zahtevati povračilo, če je pogodnik izpolnil brez vednosti, da zakon zahteva za to pravno dejanje vnanjo obliko notarske listine, t. j. če je izpolnil iz pomote.

Dosledno ima torej zakonski, ki je dal svojemu zakonskemu družétu denarja kot posojilo brez notarskega pisma, pravico zahtevati, da mu dolžnik vrne kot posojilo prejeta vsoto.

Tožiti pa ne more za posojilni znesek iz naslova posojilne pogodbe (§ 983. obč. drž. zak.), ampak po smislu § 1435. obč. drž. zak., ker je minil pravni razlog, da bi obdržal prejeta vsoto.

Istotako pa tudi ne more oni zakonski, ki je vrnil svojemu družétu brez notarski zabeležene pobotnice v posojilo prejeti znesek, zahtevati povračila.

Tako je moči tudi priženilo, ki se je izplačalo brez notarske listine, s tožbo po smislu § 1435. obč. drž. zak. tirjati nazaj, ne gledé na to, da toženec, ki mu je tožitelj po zakonu (§ 1220. obč. drž. zak.) zavezan dati priženilo, ugovarja, da je priženilo vsaj v zakonito odmerjenem znesku veljavno, in da je dolžan vrniti le znesek, ki presega zakonito določeno vsoto (§ 1220. obč. drž. zak.). To se da dosledno sklepati iz določil, ki jih zakon ustanavlja za podaritve po smislu §§ 944., 950., 951., 953. in 954. obč. drž. zak. Lahko torej trdimo, da zapoved § 1432. obč. drž. zak. v obče ne vpliva na določbo zakona z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak.

St. V.

Kdo razsoja, kadar nastane vprašanje, če je kateri pot javen, in na kaj se je pri razsodbi ozirati?

Vprašanje, kateri poti so javni in kateri ne, postaja od dne do dne važnejše. Temu se ni čuditi, če pomislimo, da mora zemljiški posestnik pri sedanjih gospodarskih razmerah dobro porabiti vsak košček zemlje, ako si hoče pridobiti toliko, kolikor potrebuje za svoj obstanek. Vsaka pot, katera drži čez njegovo njivo, njegov travnik, mu je le rada odveč. Želeč, da bi prostor, katerega zavzema pot, porabil v svojo korist, stavi hoji in vožnji

po njem vse mogoče zapreke in ga hoče odpraviti na ta način. Preprirov zastran potov je zaradi tega vedno več, pa tudi iz poprejšnjih časov je dovolj vzrokov za to. Pri napravi katastra odmerili so vse steze in pote občinam; na lastninske pravice se pri tem niso dosti ozirali. Ravno tako so v mnogih slučajih ravnali površno, ko so narejali nove zemljiške knjige. Potrdilo županovo je prav dostikrat zadostovalo, da so pote vpisali za javne, oziroma občinske pote; redkokrat so zaslišali mejaše in druge deležnike, katere je gotovo zanimala stvar.

Pri takih razmerah morebiti ni odveč, ako razložimo na kratko, kdo da razsoja, če nastane vprašanje, je li ta ali ona pot javna ali ne.

Ker mora občina po določilu §. 28. občinskega reda za Kranjsko in po smislu §. 16. zakona z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8, v svojem področji skrbeti za vzdrževanje občinskih cest in potov ter za varno in lahko občevanje po njih, in ker je torej nje posel, da ukrene vse, kar pospešuje promet in odpravlja vse zapreke varnemu in lehkemu občevanju: zato ni dvoma, da pristoji a v t o n o m n i m oblastvom razsoja o javnosti potov. V tem smislu postopajo sedaj splošno, v tem smislu razsoja tudi upravno sodišče. V prvi inštanci je torej pristojen na Kranjskem občinski odbor, v drugi in zadnji inštanci pa deželni odbor. Isto velja za druge kronovine; le po onih deželah, koder imajo tudi okrajne zastope, razsojajo ti v drugi, deželni odbor pa v tretji in zadnji inštanci. — Da se okrajnim cestnim odborom ta pristojnost ne more pripoznati, izhaja iz tega, ker ti odbori niso med občino in deželnim zborom, oziroma deželnim odborom, više avtonomne inštanice, kakor na primer okrajni zastopi, ampak oblastva, katerim je odkazano po zakonu z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8, v cestnih rečeh posebno, natanko določeno področje.

Na kaj se je ozirati pri razsodbah, je li kaka pot javna ali ne? —

Kakor po smislu §§ 287. in 288. obč. drž. zak. o javnih rečeh le tedaj lahko govorimo, če so pripuščene vsem državljanom, oziroma občanom, v porabo, takisto imajo tudi poti le tedaj javen značaj, če občinstvo tudi splošno in v resnici po njih vozi in hodi ne glede na voljo kake osebe, posebno ne na voljo posestnika

dotičnega zemljišča, po katerem so narejeni. Če nastane torej vprašanje, je li to ali ono pot smatrati za javno, treba najpoprej določiti, če rabi občinstvu ta pot za pot uže od nekdanj splošno ali ne. To je včasih lahko določiti, v mnogo slučajih je pa treba jako temeljitih pozvedeb. Stvar je tu ista, katera pri določitvi običajnega prava. Pri običajnem pravu se mora nadaljevati običaj, tukaj pa raba pota neko dobo, če hoče imeti tako nadaljevanje sploh kak posledek. Pot ne sme rabiti samo posameznim osebam, posameznim obitelim, ampak sploh občinstvu. Kako dolgo da mora to trajati, ne dá se določiti splošno, ravno tako ne, kakor pri običajnem pravu ona doba, katero se mora običaj nadaljevati, da nastane iz njega običajno pravo. Tu in tam treba, da preide navada ali običaj tako rekoč v meso in kri občinstvu. Če vsakdo, ki se mu nameri, da rabi dotično pot, to pot tudi rabi, ne meneč se za kako dovolitev, ker si misli, da rabijo to pot tudi vsi drugi, lahko rečemo, da je ta pot javna pot. Kaka dokazila so potrebna v to, odvisno je od posameznega slučaja; a večinoma je mogoče določiti to okolnost po izjavah pametnikov.

Razen tega se je ozirati na lego dotičnega pota. Za razsodbo ni enako, če veže pot vas z vasjo ali če drži do posameznih hiš, če pelje do njiv le enega gospodarja ali pa na vaško polje. Pomisliti je nadalje, če potrebujejo pota stanovniki posameznih hiš ali cele vasi, kdo da je pot ali cesto do sedaj posipal ali sicer vzdrževal, kdo da je narejal in popravljaj kake mostove po njej. Tako ne bo mogoče smatrati poti čez travnik, katero gospodar edin potrebuje in vzdržava, in ki se s travnikom morebiti tudi končava, za javno pot. Umestno je, da se pri dotičnih obravnavah tudi določi, ali je prepirna pot v katastralni mapi narisana, ter tudi, če je po vsebini zemljiške knjige javna pot ali pa lastnina tega ali onega posestnika.

Kar se tiče razsodbe same, naj nje vsebina konstatuje samo dejanske razmere; izreče naj torej razsodba, da je smatrati dotično pot z ozirom na nje lego, dosedanjo rabo, prometno važnost in glede na druge okoliščine za javno pot ali nejavno. Razsojati pri razpravi o ugovorih, da je ozemlje, katero zavzema cesta, lastnina tega ali onega, pač ne kaže, ker upravnim oblastvom sploh ne pristoji razsojati niti o lastninski pravici niti o tem, ali

je katero zemljišče prosto služnosti. Ampak prepustiti je dotičniku, naj dokaže sodnim potem, da je res lastnik zadevnega ozemlja, ter tudi, da v to njegovo pravico ne zasekavajo nikake služnosti. V tem smislu govore tudi dosedanje razsodbe upravnega sodišča.*)

Mogoče je, da izteče razsodba rednega sodnika ugodno za tožnika. V tem slučaju mora pač občina, kar je potrebno, ukreniti, da se razsvoji ozemlje, katero zavzema cesta, na podlogi dotičnih zakonitih določil (§ 365. obč. drž. zak., dvorni dekret z dne 2. maja 1818, št. 2173., zbirka političnih zakonov zv. 46., št. 42. in § 26. zakona z dne 5. marcija 1873, dež. zak. št. 8.)

Rr.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Poškodbe v ožjem pomenu.

Pri poškodbah v ožjem pomenu ima sodni zdravnik nalog, da določi orodje, s katerim je bila poškodba storjena, in da vrhu tega poškodbo označi po smislu kazenskega zakona, oziroma kazenskega postopnika.

A. Določitev orodja, s katerim je bila poškodba storjena.

Z ozirom na kakovost orodja razločujemo poškodbe proizvodene:

- I.) s topim ali toporobatim orodjem,
- II.) z rezalnim orodjem (ureznine¹⁾ in mahnine²⁾),
- III.) z bodečim orodjem (ubodline³⁾ in
- IV.) s strelnim orodjem (streline⁴⁾).

*) Budwinski: Erkenntnisse des k. k. Verwaltungsgerichtshofes, Nr. 20, 2506, 2047.

¹⁾ *Schnittwunde.*

²⁾ *Hieb- und Schlagwunde.*

³⁾ *Stichwunde.*

⁴⁾ *Schusswunde.*

Topo ali toporobato orodje pride največkrat v poštev. Poškodbe, katere tako orodje provzroči, so: *a)* kožne odrtine (oguline)¹⁾, *b)* krvne podplutbe²⁾, *c)* zmečkanine³⁾, *d)* pretresenje osrednjega živčevja⁴⁾, *e)* raztrganje in premestitev drobja, *f)* ločitev kostne sklopine⁵⁾ in premestitev lege kosti, *g)* razdrobljenje in odločenje celih udov.

a) Kožne odrtine, odrape ali oguline nastanejo, ako topo ali toporobato orodje dotikalno⁶⁾ vpliva na kožo; pri tem se pokožica⁷⁾ odere in tako spodaj ležeča usnjasta koža⁸⁾ razgali.

Le-te odrtine nimajo skoraj nikakega pomena v kirurgiji, tem večje važnosti so pa v sodno-zdravniškem oziru, ker ravno pokažejo mesto, na katero je vplivala sila. Dostikrat se nahajajo nad krvnimi podplutbami ali težko poškodbo, dostikrat tudi na krajih ali robovih ran, prizadetih s topim ali toporobatim orodjem.

Prevažen pomen zadobé odrtine tedaj, ako se nahajajo v obližji ustja dihal⁹⁾ in njihovih potov, osobito če so podobne vtisku od nohtov ali konopca. Ako bi se našli na mrliču na sprednjem delu vratu v obližji dušnika¹⁰⁾ ali sapnika polukrožni vtiski od nohtov ali take odrtine, ne bode po največ težko takoj odločno izreči se o načinu smrti; še tako neznatne odrtine na rokah smatrati je treba večinoma kot posledice poskušene obrambe.

Odrtine, katere navadno samo iz početka iz vlasožilic¹¹⁾ krvavé, prevlečejo se kmalu s plastjo vlaknastega¹²⁾ izcedka¹³⁾, ki se na zraku v kratkem v krasto posuši. Ker se vlasožilice usnjaste kože najprvo po smrti skrečijo, razumno je, da je krvavenje iz teh žilic mnogo neznatnejše, ako je odrtina nastala že po smrti.

¹⁾ *Hautabschürfungen, Excoriationen.*

²⁾ *Blutunterlaufung.*

³⁾ *Quetschwunde.*

⁴⁾ *Centralnervensystem.*

⁵⁾ *Continuität.*

⁶⁾ *tangential.*

⁷⁾ *Epidermis.*

⁸⁾ *Lederhaut.*

⁹⁾ *Oeffnung oder Mündung der Athmungsorgane.*

¹⁰⁾ *Luftröhre.*

¹¹⁾ *Capillargefäße.*

¹²⁾ *fibrinös, faserstoffhaltig.*

¹³⁾ *Exsudat.*

Takoj po smrti so take odrtine kakor na živem trupu vlažne. Na zraku se pa v kratkem usnjasto (kakor usnje) posušé¹⁾, tako da ni mogoče po barvi in zunanji podobi razločiti, ali so nastale po smrti ali pred smrtjo. Treba je torej v takih slučajih v kožo in v mečje vrezati, da se vidi, ali se nahaja podpluta kri v mezdri²⁾.

b) Tako pridemo do krvnih podpluteb, katere so pomembnejše, α) ker značijo mesto, na katero je sila vplivala in β), ker razjasné, kakor gori omenjeno, večkrat važno vprašanje o času storjene poškodbe (ali na živem ali mrtvem trupu).

Krvne podplutbe nastanejo posebno lahko na mestih, katera imajo trdno podlogo ali pa tedaj, kadar se je rahloba po sunku ali udarcu prizadetih tkanin³⁾ povejšala bila vsled prejšnje bolezní. Tako je znano, da na glavi posebno lahko nastanejo podplutbe; tako vemo, da pri otrocih dostikrat vsled neznatnih udarcev neprimerno večje buške (rogovi) naraščajo nego pri odraslih. Istotako provzročijo pri starih ljudeh, pri katerih je žilje⁴⁾ vsled utrdbe⁵⁾ krhko, neznatne zunanje sile obširne podplutbe.

Razume se ob sebi, da je razširjenje krvne podplutbe odvisno tudi od žilovitosti⁶⁾ prizadetega mesta, dalje tudi od tega, je li bila žila privodnica ali odvodnica⁷⁾ prizadeta, in splošno tudi od kakovosti prizadetega pletiva⁸⁾, ako je namreč rahel ali bolj gost pletež.

Podplutbe v poglavni koži⁹⁾ so navadno mnogo manj razširjene, nego one v rahli spojeviní¹⁰⁾ med poglavno suhožilko¹¹⁾ in pokostnico¹²⁾; istotako je razumno dostikrat ne-

¹⁾ *lederartig vertrocknet.*

²⁾ *Unterhautzellgewebe.*

³⁾ *Gewebe.*

⁴⁾ *Gefäßsystem.*

⁵⁾ *Verhärtung, atheromatöse Entartung.*

⁶⁾ *Gefäßreichthum.*

⁷⁾ *Vene und Arterie.*

⁸⁾ *Gewebe, tudi Zellgewebe.*

⁹⁾ *Kopfhaut.*

¹⁰⁾ *Bindegewebe.*

¹¹⁾ *galea aponeurotica, Sehnenhaube des Schädels, suhožilni del mišice oglavnice.*

¹²⁾ *Beinhaut.*

primerno razširjenje podpluteb v trepalnicah, v modniku¹⁾ in v sramnih sklopnicah²⁾.

Iz početka se kažejo podplutbe na koži kot omejene, zamodrele ali modrordeče pege³⁾, katere, če niso posebno razširjene, v kratkem postanejo modrosivkaste, potem zelene, slednjič žolte ter potem celo izginejo.

Prememba barve je posledica razpada krvnih telesec⁴⁾ v deloma brezlično⁵⁾, rjavkasto in zelenkasto, deloma kristalinično barvilo⁶⁾.

Kakor sem že omenil, imajo podplutbe za sodnega zdravnika zaradi tega poseben pomen, ker mu omogočijo odločno odgovoriti na vprašanje, je li poškodba nastala na živem ali stoprav na mrtvem truplu. V prvem slučaju našla se bode vedno na pre-rezu⁷⁾ rahlo sesedena⁸⁾ v obližje izstopivša kri, drugače pa navadno samo precejena⁹⁾ krvasta¹⁰⁾ (rdečkasta, krvna) siratka¹¹⁾.

Ker se podplutbe lahko zamenjajo s krvno usedo pri mrličih¹²⁾ ali pa s pegami, nastalimi vsled nasrkane¹³⁾ krvi, treba je neobhodno v dvomnih slučajih vrezati v meče.

c) Zmečkanine. Kakovost rane, nastale s topim ali toporobotim orodjem, odvisna je od merí, v kateri je orodje zadelo dotično površino. Ako je orodje zadelo površino v navpični meri, nastanejo zmečkane rane (zmečkanine). Tu je mogoče, da je orodje v istini kožo prebilo, mogoče pa tudi, da se je vsled hipnega udarca koža sama raztrgala v gotovi meri. Če je pa bilo dotično mesto trupa zadeto od strani ali pa, da je orodje raz

1) Hodensack -- Hode, modo (gen. moda), penis cum testiculis.

2) labia pudenda, Schamlippen.

3) Fleck — Streifen, proga.

4) Blutkörperchen.

5) amorph.

6) Farbstoff.

7) Durchschnitt, Durchschnittsfläche.

8) geronnen.

9) transsudiert.

10) blutiggefärbt.

11) Blutserum, krvna siratka.

12) Leichenhypostase.

13) imbibiert.

površje zdrsnilo, nastanejo raztrgane, klapaste (cunjaste) rane¹⁾.

Obtolčene (zmečkane, strte) rane in ravno tako raztrgane lahko je spoznati po nepravilni obliki, po zmečkanih (obtolčenih, strtih, vtisnenih), navadno zelo izpodmletih²⁾, nazobčkanih robovih, kateri so večkrat več ali manj podpluti s krvjo; kakor so robovi, zmečkano je tudi dno (temelj) takih ran. Na mestih, koder je koža zelo napeta ali kjer je trdna podloga, pripeti se lahko, da tudi udarec z bolj tankim, topim orodjem (n. pr. s palico) provzroči rano, katere na prvi hip ni razločiti od rane, pri zadete z rezalnim ali sploh ostrim orodjem. Le-té rane nahajajo se posebno na glavi in potem na goleni³⁾ nad golenico⁴⁾, torej sploh na mestih s trdno podlogo. Razloček teh ran (razpoklin⁵⁾ od vreznin in sploh od ran, provzročenih z rezljivim orodjem je ta, da se zadnje vedno bolj zožujejo proti globini, da je dno gladko, kar pač nikdar ni pri razpoklinah. Tu je dno zmečkano, in skoraj vedno je najti v globočini rane gredje⁶⁾ neraztrganega mečja⁷⁾, osobito žilic, katere vsled izredne prožnosti prestanejo udarec in tako liki brv spajajo spodnje robove rane. Vedno so tudi uprav robovi rane vsaj nekoliko odrgnjeni ob skrajnjem robu, in njih obližje je s krvjo podpluto.

Raztrgane in obtolčene rane ozdravé le redko kdaj, ne da bi se gnojile; navadno se rana zamladí⁸⁾, zrni⁹⁾ in stoprv potem obraste. Take brazgotine, obrasleki ali obrunki¹⁰⁾ so navadno nepravilni, zvlačni¹¹⁾ in na podlogo priraščeni, dostikrat nastane potem takozvana narastica¹²⁾. Vzrok tej nepravilnosti je ta, ker pri razširjenih zmečkaninah vsaj robovi rane

¹⁾ *Lappenwunde.*

²⁾ *unterwühlt, unterminiert*

³⁾ *Unterschenkel.*

⁴⁾ *Schienbein.*

⁵⁾ *Risswunde.*

⁶⁾ *Balkenwerk.*

⁷⁾ *Weichtheile.*

⁸⁾ *auffrischen.*

⁹⁾ *granulieren.*

¹⁰⁾ *Narbe.*

¹¹⁾ *constringierend.*

¹²⁾ *falsche Narbe, Cheloides.*

večkrat postanejo sneti ljavi¹⁾ (smetljavi) in večkrat se tudi prisadé.

Zmečkaninam prištevamo tudi ugriznine²⁾, katerih robovi so itak podpluti in kažejo vtiske zob, da je iz teh vtiskov samih spoznati na prvi hip, kako je nastala poškodba.

d) Pretresenje osrednjega živčevja, to je možjanov in hrbtenjače³⁾, razmotravalo se bode pozneje, kadar bomo govorili o posameznih telesnih delih.

e) Raztrganje drobovja morejo provzročiti navadno samo hipoma vplivajoče, izredno velike sile. Jetra, kot zelo velik, krhek in krvnat⁴⁾ ustroj, raztrgajo ali vsaj natrgajo se največkrat. Zelo krhka je tudi slezena⁵⁾ (vranica) in tudi ta raztrga se zelo lahko, posebno, ako je vsled mrzlice, legarja ali akutnih (hudih) nalezljivih bolezni zelo nabrekli⁶⁾, treba včasih le malo moči, in raztrga se. Čreva redko kedaj počijo, ker so zelo prožna. Drugače je pri kilavih ljudeh, osobito ako je kila⁷⁾ zadržnena ali vsaj tako stisnena, da se čreva ne morejo udarcu umakniti v trebušno duplino; tu zadostuje neznamen sunek, da čreva razpočijo, in za tem navadno nastane smrtno nevarno vnetje trebušne mrenice⁸⁾.

Kila se imenuje vsak izstop črev po naravno že pripravljenih prehodih, in razločujemo navadno: kilo v dimljah⁹⁾ (dimeljno kilo), kilo v bedru¹⁰⁾ (bedrno kilo) in kilo v popku¹¹⁾ (popkovno kilo). Prva in zadnja more dostikrat zadobiti ogromno

¹⁾ *brandig, gangrenös*, snetljiv; *Brand*, gnili prisad, smetljaj; *fäulnisbrand, septische Gaugräu*, gnilež; *trockener Brand*, trohlež; *jauchiger Brand*, grizlica (*phagedaena*); *Brand, mortificatio*, smetljicavost.

²⁾ *Bisswunde*.

³⁾ *Rückenmark, Rückgrat*, hrbtenica.

⁴⁾ *blutreich*.

⁵⁾ *Milz*.

⁶⁾ *aufgeschwollen*.

⁷⁾ *Leibschaden*, vred.

⁸⁾ *Bauchfell*.

⁹⁾ *Leistenbruch, Leiste*, dimlje; *Leistengegend*, dimlje *pl*; *Leistendrüsengeschwulst*, otok žlez v dimljah; *eingeklemmter Leistenbr.*, zadržnena dimeljna kila; *Leistenband*, dimeljna vez; *Leistencanal*, dim. prehod ali cev; *Leistenring*, dimeljni krožec.

¹⁰⁾ *Schenkelbruch*.

¹¹⁾ *Nabelbruch*.

velikost, tako da večina črev izstopi v modnik ali sramne sklopnice, oziroma pod zelo raztegneno kožo nad popkom. Natrgani žlezasti ustroji se večkrat tudi zacelijo, in to velja osobito o malih zaderah na površji jeter.

Omeniti je še, da mnogokrat nastanejo ogromne zmečkanine notranjih ustrojev, ne da bi se na koži našle najmanjše posledice vplivajoče sile.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Posojilo ali „*datio in solutum*“ ? Kako je tolmačiti § 113. in 118. obč. sod. r.? Zahtev notarskega akta po zakonu s 25. julija 1871, št. 76. drž. zak.

O. R. toži R. Sch-a zaradi plačila 100 gld., in trdi se v tožbi tole: Toženec je potrdil v svojeročno pisanem in podpisanem dolžnem pismu z dne 1. januarja 1881, da je prejel od tožiteljeve žene, prejšnje lastnice trgovske firme Ch. Sch., 100 gld. gotovine kot posojilo. On sicer pravi v dolžnem pismu, da jej prepušča v njeno izločljivo last ob enem imenovano obleko, perilo in obutal namesto plačila; tega pa ni res prepustil, marveč vzel je vse s seboj, ko je šel od nje, in ni se torej zvršila „*datio in solutum*“. Vsled odstopnega pisma z dne 17. aprila 1887 prišla je ta tirjatev v last tožiteljevo.

Okrajno sodišče v Sl. Gr. je razsodilo, da je toženec dolžan plačati tožitelju zahtevanih 100 gld. s prip., ako priseže tožiteljeva prostovoljna posrednica Ch. R., da nista ona in toženec 1882. ali 1883. leta poračunila vse mej seboj in da nista takrat poravnala vseh tirjatev drug proti drugemu.

Razlogi:

Preudariti je treba najprej, je li upravičen toženčev ugovor, da ne more biti posojilna pogodba pravna podstava tej tožbi, in da je torej napačen navedeni pravni naslov tožbe. V dolžnem pismu z dne 1. januarja 1881 je potrdil toženec, da je trgovski firmi Ch. Sch. resnično

dolžan 100 gld. posojila in da jej je za plačilo odstopil svojo obleko perilo in obutal, ker nima drugega premoženja. Gledé na določbe §§ 113. in 114. obč. sod. r. mora se po tem takem sicer smatrati za resnico, da je toženec res bil trgovski firmi Ch. Sch. dolžan 100 gld. posojila, ker je sam spisal in podpisal dolžno pismo; njegova izjava pa, da jej prepušča svojo obleko, perilo in obutal, nikakor že ne dokazuje, da se je to tudi res zgodilo (§ 118. obč. sod. r.). Toženec trdi, da je to storil, češ, drugače ne bi bila mogla tožiteljeva žena Ch. R. nasprotnikove obleke podariti njegovemu očetu. A iz te podaritve ni še nikakor moči sklepati, da je ona bila vse te reči prejela kot plačilo, nego lahko je misliti, da so prišle na drug način v njeno last. Ugovor torej ne velja. Toženec bi bil moral dokazati, da je on ženi Ch. R., sporazumevši se z njo, namesto plačila izročil svojo obleko, perilo in obutal, ter da je ona prevzela vse to tudi na ta način in v ta namen. Tega pa on ni trdil, še menj pa dokazal. Gotovo pa je, da je bilo vrniti denar, ker drugače toženec tudi ne bi bil imel povoda namesto plačila obljubiti kako drugo stvar. Tudi je gotovo, da denar ni bil morebiti podarjen. Vsi znaki pogodbe po § 983. obč. drž. zak. se po tem takem nahajajo v le-tem slučaju, in istinit je pravni naslov tožbe. Toženec tudi ugovarja, da ni bil zmenjen čas plačilni, in da se vsled tega ne more govoriti o posojilni pogodbi. Ali bistveno je posojilni pogodbi, da se dajo porabne reči, da se morajo vrniti reči iste vrste in dobrote; pristavek v § 983. obč. drž. zak. „čez določeni čas“ pa ni bistven, ker je naravno, da se pozneje, čez gotovi čas, vrne posojena reč, in ako čas ni trdno določen, uporabiti je določbo § 904. obč. drž. zak. — Dalje trdi toženec, da tožitelj ni upravičen za tožbo, ker bojda ni dokazano, da je tirjatev firme Ch. Sch. prešla k tožitelju. A tudi ta ugovor je ničev. O. R. se pač po pravici sklicuje na cesijo, vsled katere je izrekla prostovoljna posrednica Ch. R., rojena Sch., prejšnja lastnica trgovine Ch. Sch., da je ona že 26. decembra 1882 odstopila tožitelju vse svoje tirjatve, torej tudi denašnjo tirjatev 100 gld. in izrekla tudi, da je že zdavnaj prejela valuto. Odstopno pismo pa se je sestavilo le zatagadelj, da bi imel tožitelj tudi pismen dokaz v rokah. Tožencu torej nič ne pomaga, če se sklicuje na zakon z dne 25. julija 1871, št. 76. drž. zak. Res so po smislu tega zakona kupne pogodbe med zakonskima veljavne le takrat, ako so sestavljene v obliki notarskega akta. Res pa je tudi, da je ta zakon le izjemno določilo, katero je tolmačiti kolikor moči strogo; niso mu podvržene take cesije, v katerih se na-

hajajo znaki kupne pogodbe. Pa bodi si to umovanje resnično ali ne, nikakor se ne more prezirati, da ta cesija le potrjuje pravno dejanje, katero se je zgodilo dne 26. decembra 1882, ko tožitelj O. R. in Ch. R. nista še bila mož in žena, da torej tu ne more biti potrebna omenjena oblika, če bi tudi res bila drugače vselej potrebna za vsako cesijo med možem in ženo. Ostaja torej zadnji ugovor, ta namreč, da sta bojda Ch. R. in toženec 1882. ali 1883. l. poračunila in pobotala vse medsebojne tirjatve. Ker bi bila tirjatev, ko bi bilo to res, minila tožitelju, oziroma poprej Ch. R., spoznalo je sodišče, da je ta okolnost odločilna, in pridržala se je glavna prisega prostovoljni posrednici, ki jo je že vzprejela v pravdi.

V svoji apelaciji poudarjal je toženec, da je dolžno pismo pre-sojati le po celoti, da se ne sme ločiti prvi odstavek od drugega, da se nikakor ne ujema z zakonom (§§ 914.—915. obč. drž. zak.) način, kakor je prvi sodnik razlagal dolžno pismo. Ta listina je kupna pogodba, k večjemu dokazuje le „*datio in solutum*“. Tožitelj ne sme tirjati plačila, on bi imel le pravico tirjati tam navedene reči, ko bi mogel dokazati, da jih ni nikdar prejela njegova žena. Cesija bi se bila morala na vsak način zapisati v obliki notarskega akta, ker O. R. in Ch. R. sta že bila mož in žena, ko se je sestavilo odstopno pismo; da potrjuje ta cesija le poprejšnje pravno dejanje med njima iz časa, ko še nista bila v zakonski zvezi, to je brez pomena, tem menj, ker se je to bilo v pravdi oporekalo.

Višje deželno sodišče v Gradci je potrdilo razsodbo prvega sodnika, ne da bi za to bilo navedlo posebnih razlogov.

Dr. H.

b) Politična stavbinska dovolitev ne zavira postopanja zaradi motenja mirne posesti.

B. je na svojem dvorišči postavila drvarnico tik plota sosedu A. in sicer na ta način, da je nekoliko ostrejša te drvarnice scgalo čez plot v ozračje sosedovega dvorišča.

A. vloži pri Ljubljanskem za m. del. okrajnem sodišči tožbo zaradi motenja posesti in pri sodnem ogledu dné 19. novembra 1886 vzprejme tudi ta fakt v svojo tožbo, trdeč, da ga je B. motila v zadnji dejanski posesti njegovega dvorišča in nad njim ležečega zračnega prostora, ter zahtevajoč, naj se obsodi, da mora odstraniti streho, kolikor je moli na tožiteljevo dvorišče.

Precej po sodnem ogledu odžaga B. strešne late toliko, da niso več segale na tožnikovo dvorišče.

Z odlokom z dné 15. junija 1887, št. 12071., odbije prvi sodnik tožiteljevo zahtevo iz nastopnih razlogov: Ako je toženka, gradeč drvarnico, oziroma streho, kakor je popisano, samolastno posegla v tožiteljevo območje, ne more poznejšnje odžaganje strehe odvzeti prvotnemu dejanju značaja motenja posesti. Ker pa je toženka, zvedevša pri sodnem ogledu, da se tudi nad streho izpodtika tožitelj, hotela odstraniti na tožiteljevo dvorišče moleče strešne late, torej nikakor ni povoda podtikati toženki, da namerja zvrševati pravno posest, kajti to, da je mimogredé segla čez plot v sosedno ozračje, ne more se smatrati za motenje obstoječih posestnih razmer. A neutemeljena je tožba tudi v formalnem oziru. Po smislu § 340. obč. drž. zak. ima oni, čigar pravice so o postavljanji novega poslopja v nevarnosti, le takrat pravico pritožiti se in prepovedati nadaljnjo stavitev, ako se stavitelj ni proti njemu zavaroval po propisu občnega sodnega reda. To se je pa le-tu zgodilo, kajti toženka je poprosila in dobila pri kompetentnem stavbinskem oblastvu dovolitev za stavitev. Ker ni razvidno, da bi se bil tožitelj pritožil proti tej dovolitvi, ne more se v tem slučaju z ozirom na stavbinsko dovolitev govoriti, da je toženka imela namen lastiti si tujo posest, oziroma motiti jo, in ne more se to tem manj, ker je toženka nameravala uže po načrtu staviti streho svoje drvarnice tako, da bo nekoliko ostrejša molelo na sosedovo dvorišče. Če tožitelju tedaj ni ugajala stavba, kakeršno je bilo dovolilo stavbinsko oblastvo, bilo mu je iskati pomoči le pri višjem stavbinskem oblastvu, a ne pri sodišči, kajti tožiteljica se je zavarovala zakonito proti vsem ugovorom s te strani. Da pa toženka ni bila stavila po načrtu, tega niti dokazal niti trdil ni tožitelj.

Vsled tožiteljevega rekurza odločilo je višje deželno sodišče v Gradci dné 27. julija 1887, št. 8298., da je toženka B. tožitelja A. motila v zadnji dejanski posesti njegovega dvorišča in nad njim ležečega ozračja; kajti dokazano je, da je drvarnična streha segala na tožiteljevo dvorišče, to pa brez dvojbe ustanavlja kratitev posesti tožnikove. Dasi je B. po tožbi odstranila kos ostrejša, vendar s tem ni še izbrisala uže storjenega motenja, nego se je le izognila povelju, naj to stori, ter se ne more nikakor sklicevati na stavbinsko dovolilo, ker je le-tó ne upravičuje, da bi smela segati v tujo posest.

Na revizijski rekurz toženke je najvišje sodišče dné 27. oktobra 1887, št. 11.484., razveljavilo odločbo druge instance ter spoznalo po smislu prvega odloka.

R a z l o g i.

Toženka je začela staviti drvarnico, zaprosivši poprej in dobivši politično dopustilo; tožitelj ni trdil, da toženka ni bila po načrtu napravila strehe. Če bi se bilo pa to tudi v istini zgodilo, toženka je s svojim ravnanjem brez dvojbe dokazala, da jej ni mari kratiti tožnikove posesti, ker je, zagledavši, da nekaj strešnih lat sega v nasprotnikovo ozračje, takoj ukazala, da se toliko odžagajo. Tožitelj sam je to nekako pripoznal pri sodnem ogledu dne 19. nov. 1886, ko je tedaj, vzprejemši v svojo tožbo napominano motenje, navajal, da nasprotnica izkuša odstraniti na njegovo dvorišče moleči kos ostrešja; tudi je pozneje pripoznal, da je toženka dne 20. nov. 1886 popolnoma odstranila na njegovo dvorišče viseči del. Ker je pa bil položaj tak, ni imel tožitelj povoda, da bi bil klical sodnika na pomoč.

c) Razmerje med § 230. kaz. zak. in § 1489. obč. drž. zak.

L. K. je ovadil F. S-a zaradi hudodelstva razžaljenja Nj. Veličanstva in nekterih drugih hudodelstev. Z ozirom na kriva pričevanja se je ustavilo kazensko postopanje proti F. S-u, a pričelo drugo proti L. K-u zaradi hudodelstva obrekovanja. L. K. je bil obsojen in prestal 138 dni težke ječe. V ponovljenem kazenskem postopanju pa je bil L. K. spoznan nedolžnim, ker se je dokazalo, da so priče krivo govorile, oziroma da jih je F. S. bil pregovoril h krivi prisegi. F. S. je bil vsled tega dejan v preiskovalni zapor in v prvi inštanci tudi obsojen; a najviši kasacijski dvor je razveljavil to razsodbo, ker je hudodelstvo goljufije bilo že zastarelo.

Zdaj naperi L. K. proti F. S-u tožbo zavoljo odškodnine, zahtevajoč:

- a) za povrnitev škode in odhod zaslužka v 138 dneh
po 5 gld. 690 gld.
- b) za namestek sramote in nečasti, ki jo je pretrpel
po krivični kazni in za prikrajšanje kredita in
zaupanja vsled te krivične kazni znesek . . . 3000 gld.

Okrajno sodišče v Slovenski Bistrici je to zahtevo pogojno odbilo iz nastopnih

razlogov:

Tožnik se sklicuje, svojo zahtevo utemeljujoč, na kazensko razsodbo okrožnega sodišča v Celji z dne 14. aprila 1877, št. 3811., ter na razsodbo istega sodišča z dné 5. septembra 1882 in naposled na razsodbo porotnega sodišča v Celji z dné 10. decembra 1882, št. 21782.

Na podlogi prve razsodbe in ker se dotičniku tudi ni oporekalo, mora se za resnično smatrati, da je bil tožnik s to razsodbo krivim spoznan, namreč da je z ovajo z dne 25. januarija 1876, de pr. 9. februvarija 1876, št. 9., katero je sam pisal in namestništvu v Gradci odposlal, vedoma po krivem obdolžil toženega F. S., češ, da je ta (F. S.) dne 2. januarija 1876 v gostilni Franca St. Nj. Veličanstvo psoval izpodbujal in k sovraštvu do Nj. Veličanstva in do celotne zveze cesarstva; — resnično je, da so vsled te ovaje F. S-a dejali v preiskavo; — resnično tudi, da je L. K. kot priča dne 21. februvarija 1876 pri sodišči zaslišan v preiskavi proti F. S-u vedoma krivo izpovedal, da je F. S. izustil zgoraj omenjene psovke in hujskajoče besede; — resnično nadalje, da je on (L. K.) okoli 4 tedne po 2. januariji 1876. l. in okoli 5 dni pozneje Franca S. prosil, naj v preiskavi proti F. S. zaradi hudodelstva motitve javnega miru in razžaljenja Nj. Veličanstva pri okrajnem sodišči v Slovenski Bistrici vedoma izpové neresnico, da je F. S. v resnici izgovoril zgoraj omenjene psovke in hujskajoče besede; — resnično naposled, da je tožnik L. K. bil vsled tega obsojen radi hudodelstva obrekovanja po § 209. kaz. zak. in radi hudodelstva goljufije po § 197. in 199. lit. a kaz. zak. v osem mesecev težke ječe, poostrene vsakih 14 dni z jednim postom, torej bil v ječi 138 dni. Takisto je tudi res, da je bil kasneje tožnik L. K. vsled ponovljenega kazenskega postopanja z razsodbo okrožnega sodišča z dné 5. septembra 1882, št. 17062., oproščen od obtožbe, da je storil zgoraj našteta hudodelstva, oproščen, ker se je sodni dvor prepričal na podlogi danega mu dokaznega gradiva, da je dejanstveno utemeljena vsebina zgoraj omenjene ovaje.

Dolžnost tožnikova je dokazati, da je njegova obsodba in prestana ječa v taki zvezi z dejanjem toženčevim, da je posledek tega dejanja, in da je to dejanje tako, da se mora tožencu pripisavati v krivdo.

V tem oziru trdi tožnik, da je bil toženi F. S. hudodelstva po § 63. in 64. kakor tudi po § 197. in 199. lit. a kaz. zak. spoznan

krivim; le to hudodelstvo je storil s tem, da je pričo Franca St. v kazenskem postopanju, ki se je naperilo proti njemu (L. K.), zapeljal v krivo izpovedbo in v krivo pričevanje proti njemu (L. K.), nadalje pa, da so bile tudi priče, v tem kazenskem postopanju zaslišane, namreč Anton S., Franc St., Jurij S. in Ignac A., prvi hudodelstva obrekovanja, ostali hudodelstva goljufije, storjenega s tem, da so lažnjivo pričevali proti tožniku L. K., z razsodbo porotnega sodišča v Celji z dne 10. decembra 1882, št. 21782., spoznani krivimi.

Predno se začne pretresati vprašanje, koliko more ta porotna razsodba podpirati in utemeljevati tožnikovo zahtevo, opomniti je, da morejo z ozirom na položaj, izhajajoč iz obestranskih kazenskih aktov, pri reševanju vprašanja, ali je toženi zakrivil to, da je bil L. K. (tožnik) po nedolžnem obsojen, podloga biti jedino le razlogi obsojujoče razsodbe z dne 5. septembra 1882, št. 170012.

Da je bil tožnik L. K. po krivem obsojen, provzročilo je to, ker je bilo po izreku zvedencev smatrano za dokazano, da je tožnik ovajso, dne 25. januarja 1876 c. kr. namestništvu doposlano, sam pisal, kakor tudi ta okolnost, da so priče Franc in Neža St., Janez J. in Anton So. potrdile, da toženi F. S. psokv in hujskajočih besed, ki so bile v ovaji navedene, ni izgovoril.

Najbolj pa se opira obsodba tožnikova na to, da je tožnik pričo Antona S. zapeljal v krivo pričevanje. To je potrdila priča sama, in njena izpoved se je videla tem verjetnejša, ker je sodni dvor ne gledé na pričevanje Gregorja J. „iz pričevanj Franca St., Janeza J. in Antona So. posnel kot dokazano, da F. S. omenjeni večer ni sploh izgovoril nobenih psokv in hujskajočih besed.“

Ker obsodbe tožnikove ni provzročilo krivo pričevanje toženega F. S., nego so jo provzročile krive izpovedbe tretjih oseb, katere izpovedbe so se šele kasneje kot lažnjive izkazale, dolžnost je torej tožnikova po § 1313. obč. drž. zak. dokazati, da je toženec provzročil in zakrivil te krive in lažnjive izpovedbe tretjih oseb; ta krivda pa more izvirati jedino le od tod, da je toženi F. S. v krivo pričevanje zapeljal te tretje osebe.

Dokaza pa za to okolnost, da je F. S. priče Nežo St., Janeza J., Antona So. in Gregorja J. zapeljal v krivo pričevanje, tožnik L. K. ni ponudil, in tudi se ni, kakor izhaja iz porotne razsodbe z dne 10. decembra 1882, št. 21782., storilo vprašanje glede te okolnosti porotnikom.

Tukaj naj z ozirom na razprave obeh strank opomnimo, da obsodba prič Jurija S. in Ignaca A., ki jo je izrekla ta porotna razsodba, v tej stvari nima nobenega pomena, ker se na izpovedbi teh dveh prič ne sklicujejo razlogi tiste razsodbe, s katero je bil L. K. po nadaljnjem spoznan krivim in obsojen, torej tudi ni dokazana zveza med obsodbo in tema izpovedbama. Uvažati se more torej jedino le pričevanje Franca S. in Antona S.

Res je, kar tožnik L. K. trdi, da je bil toženi F. S. zaradi zapeljevanja priče Franca St., naj krivo izpove v kazenskem postopanju proti L. K-u, z razsodbo porotnega sodišča Celjskega z dné 10. decembra 1882 krivim spoznan hudodelstva goljufije. Vender je toženec dokazal z razsodbo najvišjega kot kasacijskega dvora z dne 25. maja 1883, ad št. 723., da je bila prej omenjena razsodba Celjskega porotnega sodišča razveljavljena ravno v tej točki kot ničeva. Po razlogih te kasacijske razsodbe bi se bilo moralo opustiti vprašanje porotnikom po smislu §§ 317. in 319. kaz. pr. r. glede zastarelosti. To vprašanje in odgovor porotnikov morata se smatrati za nedana; taka po ničevem potu konstatovana krivda toženega F. S. tudi ne more torej dokazilne moči imeti v denašnji civilni pravdi. Toženec po pravici trdi, da je v tem slučaju po § 227. kaz. zak. zastarelo hudodelstvo zapeljevanja priče Franca St. v krivo pričevanje, a ne samo kazni; vender vzlic temu ni nobenega zadržka, da se v civilni pravdi dokažejo one okoliščine, ki so ustanovile hudodelstvo, t. j. da se dokaže civilnopravna krivda toženčeva.

Tega in takšnega dokaza pa ni ponudil tožnik, in tako ni dokazana njegova trditev, da je toženec F. S. pričo Franca St. napotil in zapeljal v lažnjivo pričevanje.

Da se dožene krivda toženčeva, ni torej drugače, nego da se preišče, je li tožnik L. K. dokazal, da je toženec F. S. pričo Antona S. napotil in zapeljal v krivo izpoved.

V tem oziru sklicuje se tožnik na razloge okrožnega sodišča v Celji z dne 5. septembra 1882, št. 17062.; toženec pa na to odgovarja, da je bil z razsodbo porotnega sodišča v Celji z dne 10. decembra 1882, št. 21752., glede tega dejanja oproščen obtožbe, ki je merila na to, da je zapeljal pričo Antona S. v krivo pričevanje. Ta okoliščina je torej dokazana s to razsodbo. Tožnik je v repliki ponudil dokaz

s to pričo Antonom S. in naložil tožencu nezavračno glavno prisego glede te okolnosti.

Oziraje se na razprave toženčeve je tukaj opomniti, da ta oprostilni izrek ne prejudikuje denašnji pravdi, ker s tem izrekom nekrivde še ni izrečeno nobeno dejanje, katero bi se moralo za dokazano smatrati v civilnem postopanju, ker takšna prejudicijalna moč ni utemeljena v zakonu, in ker bi sicer določba § 366. kaz. pr. z. bila v največ slučajih brez pomena.

Ker pa tožnik v tem oziru, ne glede na to, da je toženec proti tej priči Antonu S. ugovarjal zavržnost in sumnost, in dasi je ta ugovor tudi opravičen zastran kazenskih razsodeb, ni ponudil dopolnilne prisege, morala se je nezavračna prisega naložiti toženemu F. S., nezavračna zaradi tega, ker ni bilo, da bi tožnik bil to okolnost doznal s svojim opazovanjem.

Ako tožnik s to prisego dokaže, da so resnične okolnosti, ki so pod prisego stavljene, onda je tudi dokazano, da je toženec zakrivil krivično obsodbo in zaprtje tožnikovo, da mora torej tožnika odškoditi, in pri tem ni nobene dvojbe, da je toženec ravnal vedoma in z voljo, torej nalašč (§§ 1305. in 1295. obč. drž. zak.).

Po prvi točki ima tožnik pravico zahtevati od toženca celo odškodnino, in vsled določbe § 1301. obč. drž. zak. je vse jedno, da je škoda bila posredno storjena.

Tožnikova zahteva tudi ni zastarela, ker po § 1489. obč. drž. zak. taka škoda, ki je nastala iz hudodelstva, zastari v 30 letih.

(Nadaljnji razlogi se močno bavijo z vprašanjem, kateri zneski so primerni za odškodnino, ako toženi F. S. ne priseže te glavne nezavračne prisege. Ker pa za meritorno razpravo to nima pomena, ne priobčujemo torej tega dela razlogov.)

A. Brumen.

(Konec prihodnjič.)

d) Preložiti se sme tudi narok, pri katerem bi bilo storiti prisego.

Pod št. 6728. ex 1888 nastopi pri okr. sodišči Urfahr Peter P. po dru. V. v svoji pravdi zoper Edvarda H. po dru. W. zaradi 89 gld. 90 kr. o pravem času pripoznano glavno prisego. Imenovano sodišče se pa zaradi zaslišanja te prisege obrne do okrajnega za m. del. sodišča Margarethen na Dunaji kot osebne inštanace Peter P-ove. Le-ta

razpiše dan, a povabi samo zastopnika obeh strank, in sicer dra V. z opombo, naj on sam privêde svojega klijenta k naroku. A k naroku pride le dr. V. sam ter izjavi, da je sicer pisal svojemu klijentu, naj pride prisegat, da pa nima dokaza, je li Peter P. tudi prejel to pismo: on prosi torej, naj sodišče preloži narok in povabi Petra P. samega.

Okrajno za m. del. sodišče preloži narok po smislu prošnje dr. V-jeve z odlokom z dne 14. novembra 1888, št. 29.280.

Vsled rekurza dr. W-ovega je avstrijsko višje sodišče predrugačilo ta odlok z naredbo dne 4. decembra 1888, št. 16839., tako, da se odbije Peter P-ova na zapisnik podana prošnja za preložitve naroka, pri katerem bi bil on moral storiti glavno prisego. Ob enem naloži se c. kr. za m. del. okrajnemu sodišču, da mora ukreniti, kar zakon veleva glede nestorjene prisege; — to pa zategadelj, ker je bil Peter P-ovemu zastopniku o pravem času naznanjen dan za prisego, ker se po njegovi enostranski želji ni smel preložiti narok, in ker so vsled izostanka njegovega klijenta od dneva, ki je bil razpisan za prisego, nasprotniku že nastale pravice, katere ne morejo biti zavisne od tega, če Peter P-ov zastopnik izjavi pri naroku, da ne more dokazati, ali tudi ve njegov klijent, da je razpisan narok.

Vsled revizijskega rekurza dr. V-jevega je odločilo najvišje sodišče z odločbo dne 16. januarija 1889, št. 280. *), da se premeni naredba višjega sodišča, a potrdi odlok okrajnega za m. del. sodišča, in da je vsled tega določiti nov dan za prisego, to pa zategadelj, ker je bilo, kakor izjavlja Peter P-ovega zastopnik, negotovo, je li zvedel njegov klijent, da mu je priseči v ta dan, in ker je vsled tega okrajno za m. del. sodišče imelo dovolj povoda, da bi razpisalo po smislu prošnje Peter P-ovega zastopnika nov narok za prisego in k temu povabilo Petra P-a samega in sodnim potom.

J. K.

e) Bosna in Hercegovina nista vnanji deželi; na vročbo tožbe tožencu, tamkaj bivajočemu, ne sme se uporabljati dvorni dekret z dne 11. maja 1833, št. 2612. zb. pr. zak.

L. T. vloži menično tožbo de praes. 5. junija 1888, št. 2624., pri Spletskem sodišči proti R. G., trgovcu v Mostaru, zaradi plačilnega naloga pcto. 175 gld. c. s. c. ter zaprosi, da se po smislu dvornega

*) Nasprotna odločba z dne 11./8. 1875, št. 8736. G. U.

dekreta z dne 11. maja 1833, št. 2612. zb. pr. zak., postavi tožencu, bivajočemu v inozemstvu, skrbnik *ad actum*.

Spletsko sodišče ustreže z odlokom z dne 9. junija 1888, št. 2624., prošnji tožiteljevi ter postavi tožencu za skrbnika odvetnika dra. K. Le-tá pa vloži rekurz proti rečenemu odloku Spletskega sodišča, češ, da Bosna in Hercegovina nista vnanji deželi.

Višje deželno sodišče je z rešilom z dne 13. julija 1888, št. 2508., zavrnilo rekurz in potrdilo napaderi odlok, to pa zategadelj, ker je Bosno in Hercegovino proti kraljevinam in deželam v državnem zboru zastopanim smatrati za inozemstvo, in ker je vsled tega v le-tém slučaju po ukr. dvornem dekretu z dne 11. maja 1833, št. 2612. zb. pr. zak. treba bilo uporabiti propise o vročbi sodnih spisov za osebe, prebivajoče v inozemstvu.

Odvetnik dr. K. pa vloži izvenredni revizijski rekurz, in najvišje sodišče mu je pritrdilo, zato pa zavrglo obe odločbi nižjih sodišč, kolikor se bavita z imenovanjem rečenega skrbnika; tudi je le-tega oprostilo od danega mu naloga, vse to z rešilom z dne 7. novembra 1888, št. 12.969., in sicer: pomislivši, da sedaj vsled cesarske naredbe z dne 10. marcija 1882 Bosno in Hercegovino upravljajo avstro-ogersko oblastva; pomislivši, da se tamkaj vročbe vršé po sodiščih, ki so urejena na podstavi določeb, obstoječih po kronovinah avstro-ogerskih; pomislivši, da po tem ni nobenega razloga, da se na ta slučaj uporablja dvorni dekret z dne 11. maja 1833, št. 2612., kateri piše, da se tožencu, prebivajočemu v inozemstvu, vroči tožba s sodno prošnjo, a vrhu tega tudi postavi skrbnik.

f) Razodetna prisega (§ 220. obč. sod. r.).

J. P. si je prihranil 1800 gld. gotovine in jih naložil v hranilnici.

Malo dni pred njegovo smrtjo je njegova soproga M. P. vzela denar iz hranilnice, in ko je bil J. P. umrl, bilo ni niti denarja niti hranilničnih knjižic. Pozvedbe pa so dokazale, da je vdova po moževi smrti denar na svoje ime naložila v hranilnici.

Zakoniti dedni nasledniki po J. P. zahtevajo s tožbo, naj stori M. P. razodetno prisego in naznani ž njo vse, kar jej je o imetji pokojnega J. P. znano.

Prvo sodišče je tožbi ugodilo iz nastopnih razlogov;

Po smislu § 220. obč. sod. r. morajo tisti, kateri bi o dozdevnem prikrivanju utegnili kaj vedeti, s prisego naznaniti vse, kar jim je o imetji znano. Priznanje tožene M. P. in pismo hranilničnega načelnništva pa dokazujeta, da je J. P. umrl 15. februarja 1885, da je toženka 20. februarja 1885, to je štiri dni po njegovi smrti, 1907 gld. iz hranilnice potegnila in precej drugi dan, to je 21. februarja 1885, zopet 1000 gld. v hranilnici naložila, da je šele potem (2. aprila 1885) priznala to svoje dejanje, ko so jej bili poročilo hranilničnega načelnništva obvestili, in da je precej potem, to je dne 8. aprila 1885, tudi vzela 1000 gld. iz hranilnice. To postopanje znači, da je toženka zatajevala zapuščinsko premoženje, smeti se je bati, da se je res to zgodilo, in upravičena je zahteva tožbe.

Višje deželno sodišče v G. pa je zavrnilo zahtevo tožbe z razsodbo z dne 21. decembra 1887, št. 11894., iz nastopnih

razlogov:

Beseda in duh zakonov velevala, da mora naznaniti premoženje s prisego le tist, ki bi mogel poznati dozdevno, a tožniku neznano premoženje (§ 220. obč. sod. r.). V zakonu nahajajoči se izraz „prikrivanje“ pomeni le „zatajevanje“ (dvorni dekret z dne 16. decembra 1791., št. 227. zb. pr. zak.).

Tožniki pa sami priznavajo, da je pokojni J. P. zapustil edino le v hranilnici naloženo premoženje 1800 gld., katero si je toženka prisvojila. Premoženje torej ni dvomno, in določiti je edino le, spada li to premoženje v zapuščino J. P-a ali ne. To se pa ne more s pravdo o razodetni prisegi rešiti, in sicer še tem manj, ker je toženka sama na hranilnično knjižico potegnila denar iz hranilnice, torej imela knjižico. Tožbena zahteva, da mora naznaniti, kar jej je o tem premoženju znano, pa nasprotuje določilu § 323. obč. drž. zak., ker bi toženka morala objaviti pravni naslov svoje posesti.

Najvišje sodišče je z razsodbo z dne 5. aprila 1888, št. 3449., potrdilo razsodbo višjega sodišča, in to iz naslednjih

razlogov:

Tožniki pripovedujejo, da je pokojni oče zapustil ono imetje, ki je bilo v hranilnici shranjeno, in katero si je toženka prisvojila po smrti J. P-a. Dosledno je pereče le vprašanje, če spada navedeno premoženje v zapuščino J. P-a, in kako da ga toženka izplačuje. Določila

§ 220. obč. sod. r. o razodetni prisegi nimajo torej v tem slučaju nika-
keršnega pomena, v tožbi se ni zahtevalo po smislu navedenega zakona
in se tudi, kakor kažejo dejanske razmere, zahtevati ni moglo.

Kazensko pravo.

Ugovor zoper pristojnost sodišča v kazenskem postopanju.

A. B. vloži pri okrajnem za m. del. sodišči v Lj. zoper M. L-a
obtožbo zaradi prestopka zoper varnost časti, rekoč, da ga je obtoženec,
ko se je v mestu N. pogovarjal z J. R-om, obdolžil krive prisega.

Imenovano sodišče razpiše na obtožbo razpravo, pri kateri obto-
ženec dá „*in merito*“ odgovor na obtožbo in prizna nekoliko tega, česar
je bil obdolžen. Potem se razprava preloži, da se zasliši priča J. R.

Pri drugi razpravi ugovarjal je obtoženec zoper pristojnost so-
dišča, rekoč, da se je dejanje dogodilo v mestu N., da je torej po § 51.
kaz. pr. r. pristojno za razpravo okrajno za m. del. sodišče v N., in da
zahteva po smislu § 52. kaz. pr. r., naj se odstopijo kazenski spisi temu
sodišču v daljnjo preiskavo. Temu predlogu se je protivil obtožitelj,
navajajoč, da bi ga bil moral obtoženec staviti že pri prvi razpravi,
in da je prekasen sedaj, ko se je že dal meritoren odgovor na
obtožbo.

Sodnik pa je sklenil, da se okrajno za m. del. sodišče v Lj.
spozna za nepristojno, in da se v daljnjo preiskavo spisi odstopijo okraj-
nemu za m. del. sodišču v N., to pa zategadelj, — ker se je dejanje
dogodilo v N., in ker zahteva obtoženec, da se spisi odstopijo pristoj-
nemu sodišču, — dalje ker v § 52. kaz. pr. r. ni določen nikakšen rok,
v katerem mora obtoženec navesti ugovor zoper nepristojnost, in se mora
torej smatrati, da je ta ugovor dopusten, dokler ima obtoženec pravico
govoriti v postopanju, torej do onega časa, kadar se prične razglašati
sodba.

Na pritožbo obtožiteljevo je pa deželno sodišče v Lj. raz-
veljavilo omenjeni sklep, rekoč, da se je obtoženec s tem, da ni stavil
svojega predloga že pri prvem razpravnem dnevi, nego je dal meritoren
odgovor na obtožbo, odpovedal molcé svoji pravici, da sme zahtevati,
naj se odstopijo spisi pristojnemu sodišču, ter je naložilo okr. za m. del.
sodišču v Lj., naj nadaljuje razpravo.

Iz upravne prakse.

Kadar je presojati uboštvo sorodnikov „*ab intestato*“ umršega duhovnika, ki zahtevajo, da se jim pripozna ubogim pripadajoča tretjina njegove zapuščine, ni se ozirati na to, koliko se okoristijo, če dobodo sorodnikom pripadajočo tretjino.

Leta 1882. je v P. umrl tamošnji župnik Jakob K. *ab intestato*. Še isto leto se je njegov strijčnik Fran D. priglasi pri dostojnem razpravnem oblastvu za sorodnikom na podlogi zakona pripadajočo tretjino zapuščine, ob enem pa tudi prosil okrajnega glavarstva v K., dokazavši svoje uboštvo, naj mu pripozna pravico do ubogim pripadajoče tretjine strijčeve zapuščine. Predno je bilo okrajno glavarstvo to prošnjo rešilo, izplačali so Franu D. kot strijčniku župnika K. dedščino, pripadajočo sorodnikom, v znesku 10.050 gld. Glede na to okoliščino spoznalo je okrajno glavarstvo, da ne more Franu D. pravice do ubogim pripadajoče tretjine strijčeve zapuščine pripoznati, ker se sedaj, ko je podedoval tako znatno vsoto, ne more prištevati k ubogim sorodnikom.

V rekurzu zoper to rzsodbo okrajnega glavarstva poudarjal je Fran D., da se okrajnemu glavarstvu ni bilo ozirati na to, če in koliko je dobil od tretjine, pripadajoče sorodnikom iz strijčeve zapuščine, ampak da je moralo temu oblastvu edino merodajno biti le to, če je bil rekurent tedaj, kadar mu je pripadla dedščina, res ubog ali ne. Da je pa bil ubog, dokazal je. Če bi mnenje okrajnega glavarstva bilo pravo, bilo bi določilo, naj se da ubogim pripadajoča tretjina ubogim sorodnikom, iluzorna, ker bi bilo vedno lahko trditi, da niso ubogi, dobivši delež iz sorodnikom pripadajoče tretjine.

Deželna vlada je rzsodbo okrajnega glavarstva potrdila iz istih razlogov.

Ministerstvo za notranje reči je pa spoznalo, da ima Fran D. glede na dokazano uboštvo pravico do ubogim pripadajoče tretjine iz strijčeve zapuščine, ter je podprlo to rzsodbo z naslednjimi

r a z l o g i :

Po obstoječih zakonitih določilih, posebno po določilih dekreta dvorne kancelije z dne 6. januarija 1792. l. imajo najbližji sorodniki brez oporoke umršega duhovnika pravico do tretjine zapuščine, ki sicer po zakonu pripada ubogim, če dokažejo svoje siromaštvo,

Pri razsoji o uboštvu sorodnikov merodajen je po analogiji § 545. obč. drž. zak. čas, kedaj pripade dedščina, in zatorej je v čislih imeti samo to, ali so sorodniki tedaj, kadar umrje zapustnik, resnično ubogi.

Kakor je iz predloženih dokazov razvidno, živel je Fran D. tedaj, kadar mu je umrl strije župnik K., v največem siromaštvu, in torej sme po vsej pravici zahtevati, da mu oblastvo izroči tretjino ubogim pripadajoče zapuščine. Tega ni mogla okoliščina, da mu je pripadla znatna vsota iz strijčeve zapuščine, in da so mu uže poprej izplačali, prav nič izpremeniti, ker po zakonitih določilih ne zavisi pravica do ubogim pripadajoče tretjine od tega, kolika da je sorodnikom pripadajoča tretjina.

Rr.

Književna poročila.

— *Obšti imovinski zakonik za knjaževinu Crnu Goru.* Na Cetinju u državnoj štampariji 1888.

Pred nekoliko dnevi smo dobili tudi mi lično knjigo s tem naslovom, — Bogišićevo delo, o katerem smo že čuli toliko slave. Razpravlja se sedaj o njem po raznih pravniških društvih in akademijah, širi se pravniško zanimanje zanj od naroda do naroda. „Slov. Pravnik“ naj za danes priobči, kako o črnogorskem zakoniku in kodifikatorji Bogišići sodijo v Berlinu. „*Journal de St. Petersbourg*“ z dne 9. (21.) februvarija t. l. namreč piše: V seji pravniškega društva berlinskega dne 9. februvarija t. l. je po predavanji dra. Fuchsa o projektu državljanskega zakonika nemškega dr. Dickel zanimivo govoril o novem državljanskem zakoniku črnogorskem. Mi mislimo, da je dolžnost naša povedati, kako se je v tej seji presojevala ta stvar, in sicer po poročilu, katero so objavili nemški listi. Črna gora je imela dosedaj, rekel je dr. Dickel, le jako majhno število pisanih zakonov. Običaj je bil jedini vir državljanskemu pravu. Za sestavo „imovinskega zakonika“, kateri je stopil v moč dne 1. julija 1888, bil je ruski car leta 1873. na željo kneza črnogorskega izbral zvedenega specijalista, imajočega vsa svojstva, ki so potrebna, da se dobro dovrši ta naloga. Ta je bil pravi državni svetnik dr. V. Bogišić, profesor na vseučilišči v Odesi. Gospod Bogišić, po svojem rojstvu Dalmatinec, učil se je pravu in jezikoslovju na Dunaji, v Monakovem, v Berlinu in Parizu. Izprva je stopil v službo v svoji rojstni deželi, objavil važna dela o običajnem pravu Slovanov, izmed katerih moramo sosebno omeniti bogate zbirke pravnih običajev južnih Slovanov, ki je izšla 1874. leta. Po istih načelih kakor Jakob Grimm utrl si je nova pota v svoji stroki. Zavrgel je najprvo velike zmote, ki so vladale v zakonodavstvu Jugoslovanov. To ni bilo lahko. Zakonik, ki ga mu je bilo izdelati, bil je namenjen narodu, kateri ni še bil vajen pisanemu pravu, sodnikom, ki nimajo

še specialnih študij, deželi z nekako posebnimi razmerami. Jezik, v katerem je bilo pisati zakonik, narečuje je srbsko, kateremu še jako primankuje stalnih tehničnih terminov za pravoznanstvo. Gospod Bogišić si je moral prizadevati, da primerno kodifikuje običajno pravo dežele, in posebno pa še, da se izogne dualizmu med znanostnim in narodovim pravom, kateri se tako rad pojavlja skoro po vseh deželah s staro kulturo. Iz tega se jasno vidi, zakaj si je moral gospod Bogišić izbrati kodifikacijsko sistemo, katero je Danz leta 1861. imenoval „inkorporacijo“. Sicer je pa Danz sam smatral inkorporacijo za neizvédno, in torej je še le Bogišić dokazal, da se inkorporacija dá tudi uresničiti. Da je proučil pri prvem viru prav točno posebne pravniške oblike Črne gore, prebil je kodifikator vse leto v Črni gori sami. Da utrdi rezultate preiskav svojih, objavil je gospod Bogišić več specialnih študij, izmed katerih naj omenimo studije o tehniških terminih v zakonodavstvu, o pravni organizaciji srbsko-hrvatske zadruga in naposled pregled metode in načel, po katerih se je ravnal pri delu svojem. Zakonik črnogorski ima v sebi samo „imovinsko pravo“. Izloženo je rodbinsko pravo (*externa*, segajoča v „imovinsko pravo“, so pa vzprejeta), ker rodbinsko pravo, kakor mislijo tudi nekateri sloveči nemški juristi, med drugimi tudi profesor Sohm, nima značaja kot državljansko pravo, takšen značaj ima samo „imovinsko pravo.“ Ravno tako je izloženo dedno pravo, ker kodifikator misli — in ž njim vred tudi razni nemški slavni juristi kakor profesor Brunner —, da je dedno pravo sestavni del rodbinskega prava. Rodbinsko pravo se je pa izločilo tudi zatagadelj, ker za deželo, ki dosedaj ni imela pisanih zakonov, ni še prišel čas za kodifikacijo rodbinskega prava. Japonci so se postavili na isto stališče, ker so se bili poprej posvetovali z gospodom Bogišićem leta 1878; čeprav so bili navdušeni za kodifikacijo, izločili so rodbinsko pravo iz svojega zakonika, seveda le za sedaj. Črnogorski zakonik, namenjen sodnikom, ki se niso učili prava po vseučiliščih, moral je imeti do neke stopinje didaktičen značaj. Če je glavni urednik kodifikacije pruskega „Landrecht“ mislil, „da je želeli, naj se delajo zakoni tako, da bodo razumevni tudi nešpecialistom,“ oziral se je g. Bogišić na to mnenje kot neogibno potrebno za delo svoje. Da doseže ta namen svoj, prizadeval si je biti jasen, kolikor je moč. Zaradi tega je dodal zakoniku še oddelek didaktični, v katerem pojasnjuje in popolnjuje prejšnje oddelke. V vsem delu si je avtor prizadeval, da je, razlagajoč gradivo, prehajal od konkretnega do abstraktnega, od znanega do neznanega. Sistema zakonika, osnovana po teh načelih, popolnoma je nova. Jedna največjih zaslug kodifikatorjevih, pravi dr. Dickel, je pač obrazovanje tehničnih terminov, ki se opira na jezik, katerega govori narod, in si jih bode torej narod lahko prisvojil. Kar se tiče jezika, trdi nek inozemski kritik, da bode črnogorski zakonik še dolgo vzgled v zakonodavstvu Jugoslovanov. Zakonik ima 1031 članov in obsega v prvem oddelku občne določbe, v drugem lastništvo in druge realne pravice, v tretjem kupne in druge poglavitne vrste pogodbe, četrti oddelek obsega nauk o pogodbah v obče in druge početke obvezanosti; peti del piše o človeku in drugih subjektih prava; šesti oddelek pa pojasnjuje, opredeljuje in dopolnjuje vse delo. Ko je završil dr. Dickel razlaganje svoje, konstatoval je predsednik pravniškega društva berlinskega, da črnogorski zakonik more v marsičem služiti Nemcem v vzgled.

— *Quelques mots sur les principes et la méthode suivis dans la codification du droit civil au Monténégro.* Letre a un ami. Par V. Bogišić. Extrait du *Bulletin de la Société de Legislation comparée.* Paris 1888.

Prof. Bogišić je 1885. 1. septembra meseca jednemu svojih prijateljev napisal pismo, v katerem razklada načela in metodo, sprejeto za izdelovanje črnogorskega zakonika. To pismo je bilo tudi tiskano v Parizu 1886. 1., toda ni ga bilo v prodaji. Ko pa je zakonik vlni 1. julija stopil v moč, priobčil je *Bulletin* v naslovu imenovanega društva, kateremu je prof. Bogišić jeden izmed najstarih vnanjih članov, rečeno, seveda znatno predelano pismo, češ da je pismo sedaj posebno zanimivo in važno. To je tudi v istini! Kdor hoče proučiti črnogorski zakonik, jasno mu je vse še le tedaj, kadar si je v svésti posebnosti Črne gore, položajev, običajev in gospodarskih razmer črnogorske zemlje. S kratkimi potezami je vse to narisano v rečenem pismu, kajti temeljitje in obširnejše govori o tem, kakor tudi o načelnih in vodilnih mislih kadifikacije, Bogišićeva „razprava o načelima i o metodi“, katera pa je še v rokopisu. Za sedaj pa ima veliko vrednost že napominana knjižica.

— *Povodom crnogorskoga gradjanskog zakonika nekoliko riječi o načelima i metodu usvojenim pri izradi.* Pismo jednome prijatelju od V. Bogošića. Preveo s francuskoga jesika J. Dučić, arhimandrit. U Beogradu. 1888.

To je srbski prevod pred tem omenjene knjižice in poseben prenatiz iz „*Branica*“, glasila „Udruženju javnih pravozastupnika u Srbiji“.

— *Handbuch für den Manipulations-Concepts- und Administrations-Dienst bei den k. k. Bezirksgerichten.* Von Dr. Ph. Müller. Zweite vermehrte, ergänzte Auflage. Wien 1889. Manz'sche Buchhandlung I, Kohlmarkt 7. —

Vsebina te 359 strani obsežne knjige je naslednja: Predgovor. A. Vložni zapisnik. B. Registratura. C. Ekspedit. D. Dostavljanje pristojbinam podvrženih aktov c. kr. davčnemu uradu. E. Depozitna in sirotinska blagajnica. F. Vročbarine, hodarina, potrošnina, dijeta in vozarina. G. Rešitev uradnih stvari. H. Pravni spori. I. Zapuščine. K. Varuštva in skrbništva. L. Eksekucije. M. Dražbe. N. Zemljiška knjiga ter uradno vknjiževanje in soglasje s katastrom. O. Kazenske stvari. P. Konkurz, konkurzni komisarijat. Q. Pravno-pomočno občevanje z inozemstvom, z deželami ogorske krone ter z Bosno in Hercegovino. R. Načelniške in gospodarske reči okrajnih sodišč. S. Ujetnišnica in ustanovila, kako skrbeti za delo kaznjencem. T. Obdobni službeni izkazi, vloge in poročila okrajnih sodišč, ter kako in kedaj jih je predlagati višjemu oblastvu. Abecedno kazalo. Dodatki.

Pisatelj, c. kr. deželnega sodišča svetnik v Pragi, hotel je, kakor kaže pregled sam, s to knjigo dati navod, kako je ravnati, da se vzdržujeta red in točnost po okrajnih sodiščih. Zbrana so v njej vsa ustanovila, kar jih zakoni in naredbe pišejo o manipulaciji in administraciji po okrajnih sodiščih. Ker so razvrščena po predmetu, lahko je mahoma najti dotično ustanovilo v knjigi ali pa tudi v zakonikih in drugih propisnih zbirkah, ker je vselej povedano, kod se nahajajo. Nadalje pa je tudi nauk v nekem oziru popoln za vsak predmet, ker je naštetu vse, kar se je glede njega ustanovilo z občnimi zakonitimi propisi in naredbami pravosodnega ministerstva. Knjiga ta, ki je v prvem natisu iz leta

1881. že zdavnaj pošla, vredna je tudi v drugi, pomnoženi in sedanji praksi priličeni, izdavi vsega priporočila kot zanesljiv kažipot načelnikom okrajnih sodišč, pomočnim sodnikom in pisarniškim uradnikom zlasti v manipulaciji in administraciji sodiški.

— *Die Ergebnisse der Civilrechtspflege in den im Reichsrathe vertretenen Königreichen und Ländern im J. 1885.* Bearbeitet von dem Bureau der k. k. statistischen Centralcommission unter Mitwirkung des k. k. Justizministeriums. Wien 1889. Carl Gerold's Sohn.

Kakor so prejšnja leta zvezki „avstrijske statistike“, in sicer zvezek VI., XI. in XV. podali statistični pregled pravosodja za leta 1882., 1883. in 1884., tako je zvezek XIX. odmenjen statistiki pravosodja za leto 1885. Do sedaj je pred kratkim izšel prvi snopič z gori navedenim naslovom ter v veliki obliki obsega uvod (str. I.—XXI.), potem preglednice: Razdelba, prostranost in naseljenost sodnih okolišev (str. 3.), — civilno pravosodje prvih instanc: deželnih, okrožnih in trgovskih sodišč (str. 8.), okrajnih sodišč (str. 14.), posledki malotnega postopanja (str. 52.), posledki opominalnega postopanja (str. 88.), — civilno pravosodje višjih deželnih sodišč (str. 105), — civilno pravosodje najvišjega sodišča (str. 106. V dodatku (str. 108.—120) so na pregled ločitve zakona, razdružbe zakona in izrecila o neveljavnosti zakonov. Ta snopič stoji 2 gld. 20 kr. Drugi snopič, ki skoro izide, obsegal bode „posledke konkurznega postopanja v l. 1885.“ ter stal 1 gld. 40 kr.

Drobne vesti.

(Kronika društva „Pravnika“ v Ljubljani.) V tem kratkem času, kar društvo živi, bilo je odboru najprvo skrbeti, da se uredé najpotrebnejše in najnujnejše društvene reči. Večji del tega je uže tudi dovršen. Za društveno sobo ali čitalnico ni se moglo dosedaj ukreniti še nič stalnega. Za knjižnico pa so se uže j-le naročati knjige, ki se bodo potem objavile v društvenem glasilu, da jih mogó iskati na posodbo p. n. društveniki po smislu knjižničnega reda. V kratkem se tudi skliče prvi društveni shod, čegar dnevni red se preje objavi po smislu društvenih pravil. Kak nov društvenik še vedno pristopi in tudi se še oglašajo novi naročniki društvenega lista. Zato je bilo treba, da se je preskrbel drugi natis prve letošnje številke. Vender je treba društvu še več gmotnih pripomočkov, da se stvar njegova bolje podpre v večjo splošno korist. Odbor se obrne torej te dni še do jednega ali drugega, s posebnim pozivom, da naj se vpiše v društvo „Pravnik“. V tem smislu se priporoča tudi zlasti sedanjim p. n. društvenikom v to, da delujejo za pomnožitev sodruštvenikov. V obče obdajajo društvo tiste mnoge simpatije, katerih je bilo po pravici pričakovati za njegovo dobro stvar. Izmed pravnških društev, s katerimi je društvo „Pravnik“ stopilo v zvezo, odlikujejo se seveda najbolj z morálno podporo bližnja slovanska društva, ki so na pisma našega društva odgovorila prav izpodbudljivo in laskavo in so nekoliko tudi doposlala svojih publikacij. Nekatera glasila pravniška so tudi že sedaj opozarjala svoje kroge na naše društvo

in posvetila mu primerne besede v pozdravilo. Tako n. pr. piše nazadnje „Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu“, br. 2. t. l.: „Mi najsrdačnije pozdravljamo ovo društvo, želeć, da se u njem nadju na okupu svi slovenski pravnici, da neumornim radom unaprede interese društva, a ponajviše očekujemo, da će društvo svom snagom raditi, da slovenski jezik ovlada svimi uredi i da se jednom ostvari § 19 temeljnoga državnoga zakona. Nije dosta, da se govori o potrebi uređivanja na slovenskom jeziku, nego valja, da se i radi za to, t. j. da zaista ima dovoljno sudaca i administrativnih urednika, koji umiju podpuno slovenski.“ — Bodi torej nam vsem do tega, da društvo „Pravnik“ častito napreduje in močno dosega svoje namere!

(Osebnosti.) Imenovani so: c. kr. namestniški tajnik dr. Mih. Gstettenhofer v Celji c. kr. okrajnim glavarjem v Logatci; c. kr. sodni pristav v Leobenu dr. V. Schmied c. kr. drž. pravdnika namestnikom v Celovci; sod. praktikant Fran Podgoršek c. kr. avskultantom za Kranjsko; podčastnik Albert Pogačnik kancelistom pri c. kr. deželnom sodišči v Ljubljani. — Premešteni so: c. kr. okrajni glavar dr. Karol Russ iz Logatca k c. kr. namestništvu v Gradci; c. kr. okr. glavar Evgen Netoliczka iz Celja k c. kr. namestništvu v Gradci; c. kr. okr. glavar dr. P. Wagner iz Brežic kot c. kr. okr. glavar v Celje; c. kr. sod. pristav dr. Ernest Moritsch iz Marenberga v Beljak. — Vpokojen je senatni predsednik pri c. kr. najvišjem sodišči dr. Al. baron Lapenna z Najvišjim priznanjem. — Odvetnik dr. Jurij Hrašovec v Slov. Gradci se preseli v Celje. — C. kr. avskultant za Kranjsko Fran Šuta vsprejet je v bosensko-hercegovsko uradništvo — Častnim občanom v Radečah je izbran bil tamošnji c. kr. okrajni sodnik Anton Raab pl. Raabenau, ko je praznoval štiridesetletnico svoje službe. — Umrla sta: c. kr. okr. sodnik v Brežicah Alojzij Cantoni dne 2. marcija t. l. v Arku in c. kr. dež. sod. svetnik Alojzij Pesarič dne 4. marcija t. l. v Celji.

(Pravničko društvo u Zagrebu) je imelo dne 28. januarja t. l. svojo letno glavno skupščino, ki je odobrila tiskano „Izvešće pravničkoga društva za g. 1888“ ter potrdila proračun za tekoče leto. Iz tega in onega je videti, da se društvo čvrsto razvija in da deluje na trdni podstavi. V letošnjem odboru so naslednji gg.: dr. Fr. Burgstaller, predsednik; prof. dr. Al. pl. Bresztyenszky, predsednikov namestnik; prof. dr. Fr. Spevec, tajnik; prof. dr. J. Pliverić, blagajnik; prof. dr. Bl. Lorković, urednik „Mjesečnika“; predsednik odvet odbora M. Daubach, viećnik K. Hruby, viećnik dr. N. Jakšić, vlad. tajnik St. Kranjčić, vlad. tajnik dr. J. Malin, viećnik A. Rušnov in viećnik dr. pl. N. Špun-Strižić — odborniki.

(Shod za mednarodno kaznilništvo) bode drugo leto v Peterburgu. Našo vlado bode tamkaj zastopal gosp. dr. Vikt. Leitmaier, državni višji pravdnik v Gradci.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.